

# УВОДНА РЕЧ ПРИРЕЂИВАЧА

---

## СРБИЈА И ФРАНЦУСКА: КУЛТУРА, ОБРАЗОВАЊЕ, ПОЛИТИКА

Обележавање 180. година од успостављања дипломатских односа између Француске и Србије, прилика је да изно-ва анализирамо како су се односи развијали и које су то кључне компоненте француско-српских веза. У намери да припремимо темат посвећен француско-српским односи-ма циљ нам је био да кроз радове еминентних стручњака не пружимо само нове податке, већ и покренемо дискусију о дометима француско-српске сарадње, пре свега у сфери кул-туре, у прошлости, као и садашњости. Радови који су део овог темата обухватају хронолошки распон дуг скоро два века и анализирају поред културе и друге значајне аспек-те француско-српских односа – историјске, образовне, по-литичке и геополитичке. Аутори Урош Татић, Александра Колаковић, Фредерик Ле Моал, Алексис Труд, Ана Вујовић, Танкред Жосеран и Марко Николић својим радовима у овом зборнику, аргументованим подацима и анализима подсећају на француско-српске везе, и позивају на дијалог о наслеђу француско-српских односа.

Култура јесте трајна нит која је одувек повезивала Французе и Србе. Француска револуција и слање Срба на школовање у Париз и друге универзитетске центре у Француској имали су пресудан утицај на француско-српске односе. Србима је француска култура, за коју се веровало да „не формира само дух, него одређује и облик живота”, била пут који је потреб-но да следи српска држава и модел за развој српске културе. Стога смо одабрали да рад о школовању српских питомаца шездесетих година 19. века отвори темат. Генерације срп-ских интелектуалаца, које су образоване у Паризу, биле су како је то Исидора Секулић написала, „мали провинцијски животићи који сневају да у реч уђу”, дакле да се упознају са интелектуалним животом Европе тога доба. Српски ин-телектуалац у Паризу настоји да „ту или нигде, нађе свога

Бога или идеал; ту или нигде, нађе своју чврсту пластику, или изгуби облик”.

Српска елита је у протеклих 180. година у Француској тражила и економског партнера и политичку заштитницу. Француска је у неколико наврата своје учвршћивање на положају глобалних центара моћи и повратак међу „велике силе” започињала на Балкану, ослањајући се на свој утицај у Србији и међу Србима. Како бисмо осветлили виђење Мајског преврата 1903. године из перспективе Француске у темат смо укључили и чланак који је посвећен овом догађају и смени династија, који је означио и већу политичку заинтересованост Француске за Србију. Пре интересовања политичара, научници и новинари су настојали да истраже, проуче и упознају Балкан, Србију и Србе. Чланак о делима француских интелектуалаца који су на размеђу 19. и 20. века писали о Србији и Србима, открива мотиве и теме интересовања, као и слику која се стварала о малој балканској држави у круговима француских научника, писаца, уметника и новинара, а посредно и у широј јавности.

Изазови дугог 19. века и кратког 20. века били су бројни, а у два светска рата Французи и Срби су били савезници. Ипак, трајни је утицај оставило савезништво Великог рата (1914–1918), на кога се и данас позивају државници и дипломате. Како су се савезничке везе изградиле на Солунском фронту можемо пратити кроз рад о пријатељству француских и српских војника који су заједно ратовали од 1915. до 1918. године. Политичке и економске утицаје у Србији, настале након Великог рата, пратили су снажни културни утицаји. Стога је драгоцен део нашег темата и чланак о феномену француског културног утицаја у међуратној Југославији. Две нације, иако географски удаљене, проналасиле су тачке додира, сарађивале, комуницирале, али су званичне односе пратиле осцилације и поред присутне идеје о „вечитом пријатељству” и „братства искованог оружјем” у Великом рату.

После тог херојског доба уписаног „златним словима” на странице историје и француског доминантног политичког, економског и културног присуства у Краљевини Срба Хрвата и Словенаца (Југославији), уследили су периоди неразумевања. Највећа криза у француско-српским односима, па чак и прекид дипломатских односа, догодио се за време Алжирског рата, као и у време бомбардовања 1999. године. Ипак, културна повезаност две средине је опстала поред свих геополитичких изазова и промена у међународним односима. С циљем да осветлимо актуелна дешавања на Балкану и посебно утицај Турске, а из француске перспективе,

---

## УВОД

---

међу радове овог темата уврстили смо и анализу делатности Ахмета Давутоглуа. А како бисмо осветилили културну дипломатију Србије у Паризу на почетку 21. века и рад о улози Министарства културе и информисања Републике Србије у промоцији српске културе у Француској.

Овај темат је доказ да се није угасила искра сећања о повезаности француске и српске прошлости и културе. Споменици, зграде, називи улица, сарадња, братимљење градова, сећање на угледне личности, личне везе и пријатељства део су француско-српских односа и данас, када се појављују и нови изазови. Аргументованим приспитивањем наслеђа француско-српских односа и културних веза, кроз радове публиковане у оквиру овог темата, постављамо темеље за њихов даљи развој. Верујемо да ће научну заједницу овај темат изазвати да се посвети истраживању нових тема из области француско-српских односа, а ширу читалачку публику да прошири своја постојећа знања.



*Манастир Ђурђеви Ступови, код Новог Пазара;  
фото: Рајко Р. Каришић*